

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

REVISTA LITERARĂ

APARE ODATA PE SĂPTĂMANA

DIRECTOR T. H. M. STOENESCU

ABONAMENTUL

Pe un an 20 Lei
 Pe 6 luni 10 „
 Pe 3 luni 5 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

4, Strada Regală, 4. — București.

ANUNCIURILE

Linia pe pagina 16 a 20 b.
 Linia pe pagina 15, 50 b.

ANGERUL ȘI SIHASTRUL

(STUDIU COMPARATIV)

Omul gânditor nu are orî stă și se miră de priveliștea ce înfățișază lumea aceasta. Omul pios și cucernic se încearcă să pătrundă în taina lucrurilor așa cum se desvelesc înaintea ochilor lui. Nu-î vine a crede ca răul să biruască și binele să sufere și să fie năbușit, cu toate că mersul lucrurilor pare a dovedi aceasta. Nu este decî mirare, că pe lângă sisteme filosofice, pe lângă învățături religioase, mai vine muza poetică și geniul omenesc să izvodească parabole și povești menite a da răspunsul cuvenit.

Cu un șir de atari legende și povești voesc să mă ocup aci și mai ales cu acele, ce ne întimpină de o potrivă în literatura română și în literatura ebraică.

Pe aceste le voiî grupa aci la un loc și voiî încerca a le studia dupe originea și răspîndirea lor în Asia și Europa.

Să începem cu textul cel mai vechiu și cel mai important din punctul de vedere literar.

La un loc cu *Mărgăritul* lui Zlatoust, tradus de Greceanu și tipărit în București la 1691, se află și alte povești luate cum zice «din ale starețului» adecă din legendele și poveștile sfinților părinți, cari au săhăstrit prin Teba și Libia în Egipt.

Una din acele povești este aceea ce ne interesează aci. Eroul eî este înt'adevăr unul din acei sihastri. Povestea formează cap. II (fol. 174 a - 175 b). O transcriu aci, modernizând foarte puțin ortografia arhaică:

«Alt Sihastru lăcuind în pustiu și rugându-se lui D-zeu, să ruga cu lacrimi să-i arate niște judecăți oare care ale lui, ce să fac și nu le cunosc oamenii, ce li se pare că sunt niște lucruri fără cale. Iară D-zeu nu vroia să-i arate nimica multă vreme, de vreme ce nu poate nicî o dată omul să aleagă¹⁾ și să afle toate tainele lui D-zeu.

«Inșă sihastrul nu se părăsia²⁾ ziua și noaptea de rugaciunea aceea. Iară într'una de zile, vrînd D-zeu să-i îplinească voia, puse în inima lui gînd să se ducă să vază pe un Stareț sihastru, care era într'alt loc, cale de câte-va zile.

«Și dacă începu a călători sihastrul, trimise D-zeu un ânger în chip de căluger; și întimpină pe sihastrul acesta, și-i dete închinăciune ca unui călugăr, zicînd: Blagoslovește părinte!» Și, sihastrul îi dete lui răspunsul ce i se cădea.

«Și zise ângerul către stareț: «Unde mergi, părinte?» Iară starețul zise: «Că merg până la cutare stareț, să'l vîz». Și zise ângerul: «Că și eu merg acolo, ci să mergem amîndoi pentru soție»³⁾. Și mergînd amîndoi,

1). adecă: înțelegea.

2). adecă: se lăsa.

3). adecă: societate.

în ziua cea d'intăi, merseră seara și poposiră într'un sat, unde era un om smerit ⁴⁾ și-i sălășlui cu dragoste, și aduse la masă un blid de argint. Iară dacă mâncară, luă ângerul blidul acela și-l aruncă în văzduh și peri. Iară starețul dacă văzu aceasta se întristă.

«Dupe aceea, eșind de acolo, se duseră a doua zi și poposiră într'alt sat, la casa unui creștin iubitor de Hristos și cucernic; și acela așisderea îi sălășlui. Și având un cocon ⁵⁾, unul născut; îl aduse să-l blagoslovească și să facă rugă pentru el.

«Iar îngerul când vru să pornească cu sihastrul, apucă coconul acela de gât și-l sugrumă. Iar sihastrul văzând aceasta se spaimântă și nu avea ce să zică.

«Iară călătorind a treia zi, merseră și poposiră într'o curte, de vreme ce nu putură afla pre nime să-i primească; și acea curte era pustie și avea un zid, și șezură în umbra zidului și mâncară. Și acolo unde mâncară ei, văzu călugărul, adevă îngerul un zid, care vrea să se surpe, și se sculă și și sumese hainele și-l strică, și iară îl zidi îndată din temeiu.

«Iară starețul văzându-le acestea, nu putea să rabde, ci făcu jurământ și zicea către el: «Ce sunt aceste lucruri de minune ce văz? Inger ești aș diavol, aș ce ești? Că faptele ce făcuși nu's fapte de om!»

«Și zise ingerul: «Ce am făcut?» Iară starețul zise: Ieri și alaltăieri ne primiră cei iubitori de Hs. și ne sălășluiră, iară tu, unuia îi luași blidul cel de argint și-l aruncași în văzduh, și peri; celui-l'alt îi sugrumași coconul și aicea venim și nu ne dederă nici o măegăiare, nici o sălășluire și te apucași de zidești?»

«Atuncea îi zise îngerul: Ascultă părinte! și-ți voi arăta adevărul lucrurilor. Cel d'intăi ce ne-aș primit este om iubitor de D-zeu, și drept și după voia lui D-zeu, își chivernisește și și orânduiește averea lui, iar blidul acela a fost de moștenire nedreaptă; și pen-

tru ca să nu piarză pe lângă acea și plata celor bune, pentru aceasta aș fost voia lui D-zeu, și mi-aș poruncit să-l pierz, ca să-i fie și sălășluirea lui curată și fără vicieșug. Iară și celal'alt ce ne-aș sălășluit și acela este smerit și om cu fapte bune; iară coconul acela al lui de ar fi trăit vrea să fie ¹⁾ vasal Satanei, și ar fi uitat faptele părintelui lui; pentru aceasta a poruncit D-zeu, să moară așa mic, ca să se spășască sufletul tatână seș».

«Și zise starețul: «Bine le-aș făcut acele toate, dară aicea ce ai să zici?»

«Și zise îngerul: «Cunoaște părinte și pentru aceasta, că stăpânul curții acesteia este om rău și năpăstuiitor și va să facă rău a mulți și nu poate pentru sărăcia lui; iară moșul lui când a zidit acest zid a ascuns într'ensul banș mulți, și de l'aș fi lăsat să cază, iară acest om rău ce-l stăpânește, cu pricină ca ²⁾ să-l zidească, amestecând ar fi găsit avuția aceasta și o ar fi cheltuit în faptele lui cele rele. Ci pentru aceasta a fost voea lui D-zeu să se întărească zidul acesta să nu afle averea omul acesta, care vrea să o risipească în poftele lui cele rele și în vătămarea oamenilor. Ci are D-zeu ³⁾ vremea să o arate la un om, ce să cade să o cheltuească la lucruri bune».

«Aceste sunt din judecățile lui D-zeu, care cercai să le inveți ⁴⁾ ci te du la chilia ta, și nu griji pentru lucrurile lumei, în ce chip și pentru ce se fac. Căci că judecățile lui D-zeu sunt un adânc mare, precum a zis prorocul, și căile lui sunt nearmate și necercetate, și nu poate omul pre amăruntul să le cunoască toate; numai precum zice scriptura: «Dreptul din credința va fi viu», adică «omul drept din credință se va spăsi, crezând că D-zeu este drept și nu face nici o strâmbătate, ci numai câte le lasă de se fac, pe dreptate se fac».

«Acestea, auzind sihastrul de la ingerul, dede laudă lui D-zeu, și întorcându-se la

¹⁾ adevă: era să fie.

²⁾ adevă: voind ca.

³⁾ hotărât.

⁴⁾ adevă: aș.

⁴⁾ adevă: bun, blând

⁵⁾ adevă: copil.

chilia lui, deacia¹⁾ numai cercetă nimic».

Până aci textul românesc cel mai vechiu, care pe lângă importanța ce are pentru noi, din punctul de vedere al literaturii române, mai are și o altă importanță literară generală.

Până acuma nu s'a găsit încă paralela grecească; textul în această limbă, se vede, a pierit. În Europa occidentală toate variantele se reduc la un prototip latin, care reprezintă singurul izvor. În textul de față avem o copie sau o traducere directă din *limba grecească*, ce înlocuiește ast-fel originalul pierdut. Precum vom vedea mai la vale, acest text se deosebete în unele puncte de cele ce circula în Europa și se apropie de versiunile orientale.

Al doilea text românesc, care, ca vechime, vine imediat după cel al lui Greceanu din Mărgărit, este povestea conținută în *Floarea darurilor*, tipărită la 1700 în Sneagov, lângă București²⁾.

În capul al 15-lea, care tratează despre «Darul dreptății», dăm de următoarea poveste, introdusă acolo ca o pildă de învățătură. O reproducem aci cu oare-cari modernizări ortografice:

«Pentru darul dreptății, spun la Otăcinic, că era un locuitor în pustie, care făcu multă vreme în Sihăstria lui, și având o boală foarte mare, care nu putea nici cum s'o tămăduască, începu a se jălui către D-zeu și un înger al Domnului veni în chip de călugăr, și zise sihastrului:

«Vino cu mine, pentru că Dumnezeu va să-ți arăte din judecățile lui cele ascunse. Și luă pre sihastru într-o casă în care era mulțime de bani, și îngerul îi fură, și-i duse într-o altă casă și junghie un copil mic care era în leagăn.

«Și văzând aceasta sihastrul, vru să se ducă de la dânsul, socotind că îngerul a fost diavolul.

«Atuncea îndată îi zise lui îngerul: Așteaptă și eu îți voi spune lucru care l'am făcut: pentru furatul banilor este acesta: Acela ai cui ai fost banii, și-au vândut tot ce a avut în lume pentru ca să le dea unui ucigătoriu, ca să facă răsplătire, acelor ce au ucis pe tată-seu; și de așași fi lăsat să fie făcut, ar fi fost în tot satul o amestăcatură și mai rău: și ar fi murit mulți; ci pentru ca să taiu răul și pentru ca să întorc acesta să facă bine, i-am luat banii, pentru că dacă va vedea că rămâne așa sărac, va intra într-o mănăstire și-și va spăși sufletul lui.

«Iară pricina pentru care am lăsat banii la acea poartă, este aceasta: Acela ce șade în casă aceea și-a pierdut în mare tot ce a avut în lume, și el de măhnire a voit să meargă să se spânzure. Drept aceea am lăsat banii, ca să-i afe să nu se spânzure.

«Iară pricina că am înjunghiat copilul este aceasta: Tatăl aceluși copil făcea milostenia pentru dragostea lui D-zeu, iară de când a făcut acest copil, a lăsat milostenia și s'a dat în iubire de argint, și în năpăstuirii și întru toate răutățile lumii. Drept aceasta i-am înjunghiat copilul lui, pentru ca să se întoarcă să facă iarăși bine.

«Drept aceasta nimic să nu te miri de boala ce ai, că de n'ași fi făcut aceasta, nu te-ai fi întors în milostenia lui D-zeu; că D-zeu nu lasă nici un lucru fără vre-o pricină, ci oamenii nu pot s'o priceapă, pentru că judecata lui D-zeu așa lasă. Iară D-zeu pentru mila lui, din două răutăți lasă cea mai mare și-l schimbă întru bine».

«Și cum zise îngerul aceasta, fu nevăzut dinaintea lui. Iară sihastrul dacă auzi aceasta vru să ispitească oare este adevărat? și s'a întors înapoi și a aflat că a fost adevărat.

«Și îndată se întoarse la locul unde era întâi și se căi foarte mult pentru aceea care făcuse de ispitise pe D-zeu; și făcu mai mare canon de cât care avea întâi».

Precum se vede din această variantă, forma originală, este păstrată, iar incidentele sunt cam schimbate. Este tot un sihastru, care călătorește cu o ființă supra naturală, și care îi deslușește firea adevărată a lucrurilor și

¹⁾ adică apoi.

²⁾ Numele de *Sneagov* dat acelei mănăstiri este identic cu *Synagogă*, pronunțat *Snagova* după o analogie greșită cu genitivul slavonesc, care se termină în *oga*.

pronia D-zeească chiar acolo unde mintea sa mărginită omenească nu vede de cât nedreptăți și nenorociri.

(Va urma).

Londra, 1888.

Dr. M. Gaster.

TEATRUL NATIONAL

Iată-ne în ziua judecăței noiei direcțiuni a Teatrului Național, zi cerută de însuși directorul acestei instituțiuni.

Să lăsăm să vorbească mai întâiu ziarele:

„Lupta“ spune că aștepta deschiderea stagiunii, ca să se pronunțe. Găsește dreaptă observațiunea făcută de admiratorii formalităților clasice, cum că, de ce și-a permis d. Caragiali să înceapă stagiunea unui teatru subvenționat cu o farsă localizată; — dar că această observațiune nu poate fi localizată la noi; și aceasta, pentru că nu suntem nici la Paris, nici la Viena, nici la Roma; ci în România, unde nu s'ar fi găsit nici o piesă originală, afara de ecelea ale d-lui Caragiali (!!!)

Aprobă piesa localizată și o găsește bună. Laudă pe actori; recomandă unora mai multă căldură, altora mai multă răceală. Mărturisește că a ris bine, și-a petrecut bine, că ast-fel fiind, misiunea teatrului e împlinită.

Emil, de la „Drepturile Omului“, a ris ca și Bacon de la „Lupta“. Recunoaște că „Manevrele de Toamnă, piesa cu care s'a deschis stagiunea, e o farsă, și că aparține genului jucat la „Palais-Royal“ din Paris; găsește că, din punctul de vedere literar, acest gen este inferior, dar că la noi, pentru a aduce lumea la Teatru, se cer piese care să n'aibă altă tendință decât să te facă să rizi. Face apoi observațiuni artiștilor în bine sau în rău, și, ca culme a satisfacțiunei, a văzut „atâta lume în teatru, că la casă nu s'a mai găsit nici un bilet“.

„Independance Roumaine“ (Claymoor) spune că teatrul era cu totul în nou; că de la director până la sufler, toți erau înfrăcați și mănușați, că sala era măturată, lojile scuturate, decorurile lustruite și mobilele „cochete“, că

miroase așa de frumos, că toate strălucesc în așa grad, încât ne dă să înțelegem că, a venit timpul în fine să mergă la teatru și delicatele epochimene ale înaltei societăți.“

„Voința Națională“ spune că în adevăr s'a făcut multe inovațiuni la Teatru, între care e și aceia că, cum intri pe ușă, „te izbește o duhoare de usturoi“ provenită din respirația noilor impiegați și usieri, ovrei de origină, dar Caragialiști de principii.“

„Telegraful“ vedește o adăncă mâhnire că la deschiderea stagiunii, „Templul artei a fost pustiu“. Ca și cele-alte ziare, se ocupă de decorații, de luminat, de serviciul teatrului, și ca să nu compromită piesa localizată și jocul artiștilor, pune punct, când e vorba să facă o analiză serioasă.“

„Adevărul“ condamnă deschiderea stagiunii printr'o piesă localizată, fără nici o valoare literară, spune că succesul unei asemenea piese e grosolan, fără sare; că rizi, precum ai rida la „Café-chantant“. Are însă buna-voință a vorbi de jocul actorilor, le face critica cuvenită și sfârșește prin a constata cu părere de rău, că nu vede nici o piesă originală pe programul lunar al direcțiunei decât comediile d-lui Caragiali, și se întreabă: oare în piesele d-lui Caragiali se mărginește literatura noastră dramatică?“

Iată dar, în scurte rezumate, aproape tot ce s'a zis prin presă asupra deschiderei stagiunii a primului teatru român.

„Lupta“ găsește că publicul nostru e încă incult, și că o direcțiune de Teatru, ca să treacă de cultă, trebuie să se ia dupe gustul acestui public.

„Drepturile Omului, vede Teatrul înțesat de lume.

„Telegraful“, îl găsește pustiu,

„Independance-Roumaine, îl miroase a frumos.

„Voinței Naționale, a usturoiū.

„Adevărul“ singur se mai apropie de adevăr. In numărul viitor ne vom da și noi părerile.

Th. M. Stoenescu.

CĂTĂ LUPTĂ!

Și cerul și pământul sunt vecinic în mișcare;
 Natura își urmează perpetua schimbare
 În tot ce poate atinge simțirea unui om,
 De la coles și până la cel mai mic atom.
 Și când gândești, că toate se luptă de-azi pe mâine
 Ca omul să-și procure un căpătăi și-o pâine!

Th. M. Stoescu.

REALITATE

Am visat noaptea trecută
 Că în brațe te strângem;
 Resuflarea ta plăcută
 Cu nesațiu o sorbeam.

Dumnezeu, în îndurare
 Imi trimise acel vis,
 Și-am crezut la deșteptare
 Că mă întorc din Paradis.

Dar, cu toată bunătatea,
 El nu-mi dăte ce vrem eu;
 Imi dă tu realitatea
 Ca să ntreacă pe Dumnezeu.

Thall.

UNA-ALTA

Păcală avea un frate popă. Cine-va îl întreabă:

- Ce face fratele d-tale?
- Frate-meu e popă, răspunde Păcală.
- Bine, știu, dar cu ce se mai ocupă?
- Dimineața, slujește la biserică.
- Dar peste zi, dupe masă, ce face?
- Dupe masă, nu mai știe ce face!

* * *

Un mare învățat avea nevoie d'un bibliotecar care să-i fie cărțile în regulă. Se adresa rectorului universității, care îl recomandă pe un tânăru absolvent al facultății de litere.

Învățatul voind să-i cunoască capacitatea, îl pofti să șeară la masă. Tânăru primi, dar vându-se înconjurat numai de pedanți care voiau să facă pe grozavii față cu el, la întrebările ce-i făceau, răspundea numai cu monosi-

labe, *da, nu...* Unul din ei îl întreabă pe latinește, cum i se părea vinul. Vinul era prost; el răspunde: *bonus*. Toți începură să rîză și să îl considere ignorant. Mai în urmă se aduse la masă alt vin, bun. Dar conmeseni ca să mai rîză îl întreabă din nou:

— Dar asta cum ți se pare?

Atunci tânăru răspunde:

— *Bonum!*

— A! ha!.. strigară toți d'o dată, iată-te latinist. Ce e drept, *la bun vin, bun latin!*

* * *

Un arendaș mare, gros, se pregătea să plece într-o dimineață cu delijența la oraș. Trimise pe servitorul său la stația delijenței și-i porunci să-i oprească două locuri, fiindcă, așa gros cum era, nu putea să încapă într'unul. Peste puțin servitorul se reîntoarse și îi spuse că i-a oprit două locuri, unul în delijență și altul pe imperială.

* * *

Intr-o zi, mai mulți curioși se opriseră la fereastra unei prăvălii. Mă opriu și eu și cetiu. Pe fereastră era scris:

„Publicul e rugat să nu confunde prăvălia mea cu a unui alt șarlatan de peste drum!”

* * *

Un alt negustor își lipise pe fereastră un afiș cu toate mărfurile ce-avea de vînzare; dar la partea de jos a afișului adăogase:

„Cine nu știe carte, să se adreseze la vecinul din dreapta ca să îi citească.”

* * *

— A cui e slujenia asta? întreabă cine-va pe o doamnă, vorbind d'un copil.

— Vai! domnule, e copilul meu!

— A? copilul d-tale... Ce frumuseț e!...

Zetta.

SFATURÎ

Nu întreba nici odată pe-o femeie ce vîrstă are.

Nu glumi nici odată cu un agent polițienesc.

Nu juca nici odată șach c'o veduvă.

Nu contrazice nici odată pe un încăpăținat.

Când te duci la o serată, ia-ți pălăria cea mai vechiă.

Când ești poftit la masă, așază-te lângă cel care taie.

* * *

Inchipuți-vă ce nenorocire pentru un deputat, căruia i-ar veni să stărnute, în mijlocul discursului; ce chies pentru un cântăreț în instrunarea unei arii, ce rușine pentru un tiner în mijlocul unui salon între domnișoare! Nevoiașilor, cărora vă vine să stărnutați, când nu trebuie,—iată vă un mijloc de scăpare: strângeți-vă cu două degete de rădăcina nasului, și nu veți stărnuta!

* *

Vreți să beți cafea, minunat de bună?

Fierbeți-o cu apă destilată. Apa cum există în natură e încărcată cu felurite substanțe care distrug în mare parte calitățile cafelei, pe când apa destilată i le lasă intacte.

CURENTUL GREC LA RUȘI

Dacă Olga n'a avut înfruntare asupra fiului său Sviatoslav, carele a fost ucis de Pečenegii, când se întorcea la Kiev din Preslava¹⁾ Bulgariiei, nici asupra celor două fii mai mari ai lui Sviatoslav, *Iaropolc* și *Oleg*,²⁾ apoi îndestul a înfruntat asupra lui *Vladimir*, cel mai mic flău al lui Slaviatoslav, dar cel mai cunoscut prin faptele lui mărețe.

Precum la mai multe popoare introducerea creștinismului se datorește femeilor, precum la grecii, *Elenei*, muma lui *Constantin cel mare*, *Liudmilei*, la cehii (bohemii) etc., — tot așa la ruși—marei principese *Olga*. Este aceasta un ce întâmplător, sau ceva neexplicabil—este greu de spus, căci, în această privință, părerile istoricilor cu totul diferă.

După *Iaropolc I*, fiul și succesorul lui Sviatoslav, s'a suit pe tronul Rusiei marele principe *Vladimir I*, carele a făcut multe lucruri

bune pentru țara lui, dar întrod ucerea creștinismului în Rusia, la anul 988, este, necontestat, cea mai mare faptă a lui *Vladimir*, ori din ce punct de vedere s'ar judeca lucrul, și aceasta, într'adevăr, este recunoscut de toți. Creștinismul a deschis Rusiei calea spre progres, precum și în alte țări. D'acum relațiunile rușilor cu grecii sunt foarte dese, mai ales sub raportul religios și cultural, parte politic, comercial.

Cu *Vladimir* a sosit din *Cherson*, în *Tauricia* sau *Crimea* actuală, aproape de *Sevastopol*, unde s'a botezat *Vladimir* la 15 Iuliu anul 988, noua sa soție *Anna*, sora imperatorilor byzantinii *Vasile* și *Constantin*, — mitropolitul *Michail*, primul prelat de Kiev, un numeros cler grec ortodox, mulți omeni, cari erau meniți a deschide școli, în cari să predea felurite științe, — mulți oameni, cari trebuiau să conlucreze la marea operă a regenării Rusiei în toate ramurile activității publice,—ceea ce s'a împlinit atunci și mai pe urmă cu bun succes... Aniversarea a 900 de ani (988—1888) de la creștinarea Rusiei, s'a serbat, la Kiev, vechea capitală a Rusiei la 15 Iuliu 1888, cu mare solemnitate, unde au fost reprezentanți din toate țările ortodoxe și din unele neortodoxe atât persoane din cler, cât și laici.

Iaroslav I, fiul lui *Vladimir I* și succesorul lui *Sviatopolc I*¹⁾ a mers mai departe pe căile lui *Vladimir I*. El a înființat 300 școli, prin mai multe orașe, începând cu Kievul, *Novgorodul* etc.; a înființat mai multe noi eparchii, pentru mai marea înlesnire a lăptirii creștinismului,—a zidit renumita biserică a sf. *Sofia* din Kiev, spre imitarea renumitului templu al *Sf. Sofia* din Constantinopol, zidit în secolul VI, după Chr., da imperatorul *Iustinian*,—a întrodus un nou *codice de legi*, cunoscut sub numele său, complectând pe cel al lui *Vladimir I*, luându-l după le-

¹⁾ În genere este admis, că *Olga* era originară din orașul *Ps ov*, lângă lacul „*Ciudsoe*“, din Rusia nord-vestică. După cercetările din urmă însă ale pâr. arhimandrit *Leonida Cavelin*, locuitor de superior al laurei sf. *Sergiu*, de lângă Mosqua, membru al academiilor de științe din *Petersburg*, *Olga* era de origină bulgară din *Preslava*, și de aceea a cunoscut creștinismul, fiind în tinerețe, în contact cu bulgarii și grecii ortodoxi, și d'aceia *Sviatoslav* mai mult voia să trăiască în *Preslava*, unde era un centru comercial din răsărit, de cât să se întorcă la Kiev, unde totul i se părea urât, ne-având viață, viitor...

²⁾ *Iaropolc I* (972-980) nu este însemnat prin nimic deosebit, iar *Oleg*, neavând copii, a fost ucis de *Drevlenii*, cari locuiau în *Volfinia* actuală, unde purta războiul de mai mult timp. Demn succesor, ca creștin, al marelui principese *Olga*, a fost *Vladimir*, iar nu *Sviatoslav* și *Iaropolc*...

¹⁾ *Sviatopolc I* nu este însemnat prin fapte mari, bune, folositoare; din contra el a ucis pe doi veri ai săi mai mici *Boris* și *Gleb*. El a fost un ce disarmonic între domnia lui *Vladimir I* (930—1015) și a lui *Iaroslav I* (1019—1054), n'a semănat nici părintelui său *Iaropolc I*, cel puțin în pasivitate, dacă nu în activitate, necum unchiului său *Vladimir I* și verului său *Iaroslav I*.

gile byzantine și acomodându-l cu datinele poporului rus. Rudele lui Iaroslav se înru-desc cu casa domnitoare din Constantinopol, grecii sunt oaspeți, conducători în toate ramurile ai rușilor, totul pare a fi imitat de la greci, atât ca fond, cât și mai ales ca formă, începând de la cele sfinte până la cele mai ordinare lucruri casnice. Rușii vorbesc în familie *grecește*,— limba grecă devenind un timp limba de salon,—mai ales că toți principii mari și apanagiști erau căsătoriți cu *principele grece*. Toți mitropoliții ruși, afară de vr'o câți-va, precum și alt cler mai inferior, în Rusia, până aproape în secolii 13—14, era de *origină greacă*, trimis de patriarcul de Constantinopol, de la carele Rusia, primind creștinismul și cultura, a fost pendentă mai mult timp, mai ales sub raportul bisericesc.

Ce s'a întâmplat sub Iaroslav I, s'a perpetuat mai ales sub marii principii de Kiev, — *Vsevolod I* și *Vladimir II Monomach*, — marele principe de Vladimir, — *Alexandru Nevsky*, — și mai departe sub suveranii din Mosqua—marii principii și țarii său regi, până aproape în secol. 18¹⁾.

S'a menționat deja, că grecii, mai ales după căderea Constantinopolului sub turci, la an. 1453 după chr., au emigrat în mare parte, în Italia mai ales, unde au contribuit în urmă la renașterea științelor și artelor, precum și în Rusia, mai ales la Moscu, unde au pus base solide învățământului superior, anume în secolul al 17 după Chr.

Rusia nord-estică a căzut sub tătari la anul 1240 și a fost scoasă de sub acest jug la anul 1480 de Ioan al III. În acest interval scolile, cari erau în Rusia, înființate de greci și ruși, au decăzut cu totul, și, în cele din urmă, au încetat chiar d'a mai exista. Igno-

¹⁾ Nu era nimic însemnat în Rusia, în toate privințele, ce să nu fi imitat de la greci, să nu fi fost îndreptat, făcut de greci, începând cu sinodele ruse locale, convocate pentru rezolvarea feluritelor chestiuni de ordine superioară, mai ales bisericesci, și terminând cu cântecile populare... Cu toate împrejurările, nefavorabile relațiilor greco-ruse, precum cucerirea Rusiei de tătari, parte de lithuanii, polonii, suezii și chiar turcii, — grecii nu neglijau d'a visita mereu Rusia, până aproape în secolul 19...

ranța chiar în clerul rus, carele mai știa carte,—căci numai pe la mănăstiri mai exista școli,—era așa de mare, că uimea pe străini, cari călătoreau prin Rusia, lăsând memorii foarte interesante. Chiar în cărțile sfinte s'au ivit greșeli foarte mari, din cauză că ele se tot prescriau de oameni de multe ori ignoranți, și aceasta a atras atenția celor în drept; s'a chemat învățatul *Maxim grecul* de la muntele Athos (în secolul 16), spre a îndrepta cărțile sfinte din Moscovia. El a făcut mult bine, dar, în urmă, a fost calomniat și a murit în exil. În secolul al 17 s'au luat măsuri radicale pentru îndreptarea cărților sfinte și nimicirea multor lucruri, cari s'au introdus din împrejurări nefavorabile, în Moscovia. Patriarcul *Nicon* al Mosquei, a fost violent cu cei cari se opunea măsurilor de îndreptare luate de el. Din această cauză s'au ivit *lipovenii*—schismatici sau «rascalnici», cari și acum persistă în rătăcirile lor, afirmând multe lucruri foarte curioase; chiar contrare bunelor moravuri; ordinei publice. În vederea acestor, rușii din Moscovia s'au adresat la greci,—spre a le da concursul posibil,—ceea ce ultimii au și făcut cu plăcere și demnitate neuitată....¹⁾

Fiind-că curentul *cultural grec* s'a manifestat la ruși în secolul al 17 mai mult, ca ori-rând, de aceea vom vorbi ceva despre el, aceasta fiind interesant și pentru *românii*; căci cam în același timp s'a manifestat acel curent și la români, fiind factorii principali aproape aceleași persoane însemnate

În secolii 16—17 Rusia sud vestică, fiind sub dominațiunea polonă, a fost foarte înrărită de civilizațiunea polonă. Biserica ortho-

¹⁾ „Revista Literară“, București, No. 2, pag. 79; idem No. 3, pag. 144; idem No. 4, pag. 220—221. Voiu expune aci foarte pe scurt, căci a expune pe larg —nu ne permite spațiul, apoi nici studiul nostru nu este despre relațiunile greco-ruse, ci întru atât vom aminti despre curentul grec, ca să ne explicăm mai bine ei venimentele următoare în istoria relațiilor României cu Rusia...

²⁾ Rușii de sud și vest au căzut sub tătari în secolul 13, dar în curând au fost anexați la Lithuania și în urmă la Polonia. De și moralmente sufereau acești ruși, dar intelectualmente erau mult mai superiori celor din Moscovia, căci aveau școli renumite cu direcțiune polono-latină, fiind în apropiere de apusul luminat, pe când moscoviții erau departe de centruri de lumină, așteptând lumina de la rușii de sud și vest..

docsă din această țară era supusă patriarhului din Constantinopol, care pentru a păzi pe ortodocși d'ă nu se face *uniți* sau și *catolici* chiar, venea de multe ori în persoană la Kiev, Vilna și alte orașe din Rusia sud-vestică, alte ori trimetea pe împuterniciții sei. Veneau și patriarhii de Alexandria, Antiochia, Ierusalim prin Rusia sud-vestică, atât pentru a povățui pe ortodocși, cât și pentru a cere ajutorare bănești de la rușii nord estici sau moscoviți. Așa, pentru a apăra ortodoxia, s'au înființat în Liov (Lemberg), Kiev, Vilna, și alte orașe școli, tipografii, frățimii, cari, în adevăr, au corespuns scopului lor. Din acele școli cea mai renumită a fost cea din Kiev înființată de *românul Petru Movilă*, renumit mitropolit de Kiev. D'aci au ieșit cei mai însemnați factori bisericești, culturali și chiar politici în secolii 17—19. Această școală, înființată cu binecuvântarea lui *Theofan*, patriarh grec de Ierusalim, a servit de model academiei din Moscua și altor școli. Cu toate că direcțiunea din Kiev era ortodoxă, dar, pe nesimțite, unii din elevii ei, fiind deja factori însemnați în societate, au primit oare-care influență polono-latină, adică catolică, ceea ce se explică în mod natural, de oare-ce limba, în care se predau științele, era cea latină, mulți din profesori și-au făcut studiile prin Italia, Polonia—țări catolice. Chiar limba, în care scriau cei mai mulți învățați ruși din sud vest, era foarte împestrițată cu cuvintele polone și latine, așa că cu greu se putea cunoaște în acea limbă—limba rusească din acel timp. Tot, ce privește partea intelectuală a rușilor sud-vestici, era bine cunoscut în Moscovia, dar ultima, de și constată ignoranța și în fine starea tristă intelectualo-morală a sa, cu greu s'a decis a invita la sine pe învățații din Kiev. Aceasta au făcut-o moscoviții abia sub țarul *Theodor I* (1645—1676), și, după cum susțin mulți învățați, după îndemnul grecilor, cari au și recomandat, ca profesor, acestui țar, pe *Simeon Polotzky*, cunoscut învățat rus, elev al școalelor din Occident și al academiei lui Petru Movilă din Kiev, șr cu acest Simeon

Polotzky se dă altă direcțiune școalelor din Moscovia, care de și bine făcătoare, a nemulțumit pe mulți, dupe cum vom vedea în No. viitor.

(Va urma)

George P. Samurianu.

REVISTA MILITARĂ

POMPIERII, TRENUL, ARTILERIA

ȘI

Decizia Ministerială No. 48

din Martie 1888

În urma deciziunii Ministeriale No. 48, din 22 Martie 1888, urmând ca toate bateriile de pompieri să vie la reședință, înlocuite fiind de altele, mă ved nevoit a reveni asupra scrierei dintr'o broșură publicată de mine în 1886, intitulată: «Patru chestiuni militare».

În acea broșură arătam că în starea de organizare actuală a artileriei și pompierilor, nici serviciul de artilerie, nici acela al incendiului, nu pot fi desăvârșite, ba sunt chiar prea puțin cunoscute. — Pompierii nu sunt buni tunari, iară artileristul, având tun, nu se va ocupa nici odată de pompă, mai mult.

Însă cum și trenul de azi, compus din oameni ce bugezesc 3 ani pe contul statului, conduși de oficeri de cavalerie, cari în viața lor nu au cunoscut conducerea trăsurilor¹⁾ nu este de cât un element de dezordine prin orașele unde se află, fără măcar a fi pus în serviciul diverselor garnizone, scutind artileria de aceste corvezi, ce sunt în paguba instrucției sale; am cerut ca oficerii de la tren să fie oficeri de artilerie, conductorii abili²⁾, să se dea trenului serviciul de pompieri, iară artileria să-și vază de greaua sa instrucție, și pentru control și disciplină, a se înregimenta. Am arătat încă, cum artile-

¹⁾ Vorbesc de conducerea trăsurilor militare, cu 4 și 6 cai.

²⁾ Sau să se treacă odată pentru tot d'ăuna la tren, oficeri de artilerie, închizându-se apoi locurile, pentru veniții de prin corporii.—Ede preferat însă, ca să facă parte din artilerie.

ria ar putea profita, spre a face mici încercări de instrucție pe divizioane, cu trăsuri ca pe picior de război, servindu-se provizoriu de caii celor alte baterii și de ai trenului-pompieri; am mai arătat că trenul-pompieri, poate deveni scoala de conductori a artileriei, rămânând bateriilor a se ocupa de restul instrucției, și că s'ar putea, din r-azi a mobilizării, avea artileria gata de plecare, un avantaj pe care ori-ce bun militar, l-ar cere pentru arma sa; și că în fine, esențialul e că azi, afară de instrucția necompletă a bateriilor și oficerilor de artilerie de la pompieri, apoi în caz de război, $\frac{1}{3}$ din baterii, rămân imobilizate, pînă la reorganizarea pompierilor. Unde mai punem că cu acest mod, am scăpa de a mai recurge la oficerii de rezervă, periculoși artileriei, și pentru cari am citat cuvintele de la pagina 216, Revue d'Artilerie din 1884, și plîngerea ziarului Deutsche-Heeres-Zeitung.

Ideia era ea oare inadmisibilă, pentru că pornea de la un oficer inferior? Sunt cîte-va alte chestiuni ce am propus în 1886, și pe cari le văd cu încetul, devenite o realitate; de ce dar nu s'ar studia și această chestiune mai cu atenție, pentru a se vedea avantajele ei?

Voiu proba mai înteu că oficerii de cavalerie nu au ce căuta la tren, prin chiar raporturile lor, și apoi voiu arăta inconveniențele zisei decizii, și posibilitatea propunerii mele.

Citez aci ordinul Diviziei Active No. 4973 din 31 Maiu 1888, către bateria de artilerie din Constanța:

«Puneți la dispoziția escadronului III tren un Sub-oficer, care să serve ca instructor pentru conducere și înhămare; aceasta de trei ori pe săptămână», etc. Regret că nu posed și raportul aceluia escadron; ordinul însă, este destul de deslușit, pentru a nu-l mai comenta eu. Așa dar, chiar oficerii de la tren, îmi vin în ajutor. Să se noteze că aceasta e singura îndatorire a escadroanelor de tren, și totuși, din cauza relei sale organizații, nu se găsește un singur om, care să cunoască acest serviciu. Ce au făcut coman-

danții de mai înainte ai trenului? Nu știu; ved' numai că tînărul și noul oficer ce a provocat ordinul de mai sus, a fost în adevăr conștiincios, și cu durere de inimă pentru serviciul său. De ce mai fînțează dar trenul, dacă nimenea din cei 125 oameni și 2 oficeri, ce compun efectivul numai al acestuia escadron, nu cunoaște nici chiar singura îndatorire ce o are trenarul?

Însă, pare că se pune în această privință, aceeași rea voință, pe care o puneau în multe altele francezii, înaintea războiului de tristă amintire pentru ei, din 1870—71; și decî, pare-că preferăm ca la declararea războiului, să eșim la luptă, numai cu $\frac{1}{2}$ puterilor noastre, lăsând pe cele l'alte a se ocupa de reorganizarea pompierilor. La ce ne mai servă atunci sporirea oștirea, dacă la începutul războiului, care de obicei decide de soarta operațiilor viitoare, nu ne vom putea înfățișa tari în fața dușmanului, care nu va binevoi a ne întreba de suntem gata, sau mai așteptăm ajutoare. — Războiul din 1877—78, nu se va mai repeta pentru noi.

Să vedem acum și conținutul zisei decizii: «Avînd în vedere ș. a.

«Decid: Toate bateriile regimentelor de artilerie, vor concura pe rînd la serviciul de pompieri, adică, bateriile cari fac actualmente serviciul de pompieri, vor fi aduse la regimentul lor, lăsând acolo cei 21 oameni (diferința între 96, efectivul bateriilor de tunari-pompieri, și 75 al celor de tunari), precum și caii improprii serviciului de artilerie. Ele vor fi înlocuite cu cîte una din bateriile de tunari, pornite de la reședința regimentului și la cari, se vor însuma oamenii și caii lăsați de vechea baterie. Această mutare se va face o dată pe fie-care an, dupe concentrări».

Așa dară, am putea zice, sfîntul Dumitru sosit, în țara românească, boer, țaran, oștean, trebuie a se muta; așa e obiceiul.

18 baterii de pompieri, 3 și poate în viitor 4 baterii din Dobrogea, cu tot atâtea baterii înlocuitoare, decî aproape toate bateriile montate, schimb locuințele, pentru a împrospăta pe cei ce au stat destul timp

răzleți; și aceasta în fie care an. O mișcare grozavă, o dezorganizare complectă a serviciului bateriilor și regimentului, întrerupere în mersul instrucției, risipă prin repetate predări de furaj și altele, incomodare adusă tuturor oficerilor de artilerie, cari nu vor mai putea sta mai mult de un an în un același oraș, afară încă de mutările de peste an, din regiment în regiment, și chiar din o baterie în alta; sporiri de cheltueli, — de cari tocmai am fugit, prin organizarea actuală a pompierilor, — prin transportul cu trenul a trăsurilor de rezervă, caii nefiind suficienți, și în fine nesiguranța în care aruncăm orașele, luându-le pompierii instruiți, și asta tocmai la intrarea iernei, când timpul rău, și focul din sobe, espune mai mult orașele la incendii, apărate de bateriile nou venite, fără cunoștință de acest serviciu.

Înainte de a urma, voi mai întreba, ce vor face regimente ca al 3-lea de artilerie, care din 8 baterii, are 3 de pompieri, 2 detașate la Tulcea, 1 abea în organizare și în fine 2 baterii călărețe, despre cari se știe că nu pot părăsi reședința și încă a se ocupa cu serviciul de incendiu. Cu ce se vor înlocui bateriile sale de pompieri, cum și cele detașate la Tulcea? doară cu bateria neorganizată încă. Sunt deci regimente, cari nici nu se pot conforma acestei dispoziții.

Să venim acum și la siguranța orașelor, asupra cării aș striga, și cu drept cuvânt, până acuma, cetățenii și ziarele, dară de acum înainte, nu știu ce vor mai trebui a face.

Decizia zice că cei 21 soldați peste efectivul bateriilor de artilerie, vor rămânea la plecarea bateriei de pompieri, pentru a stinge focurile, și se vor trece la cea l'altă baterie, când va sosi. Voi întreba, se află vre-o baterie care să aibă present acest număr de oameni? cum se poate uita că sunt bolnavi, dezertați, ș. a.? și apoi, care baterie a avut și va avea specializați pe cei 21? Este bine înțeles, că acei mai îndemănateci pompieri, sunt cei mai buni ai bateriei; și credeți oare că eu, comandantul, nu voi fi întrebuințat pe cel mai îndemănatec pompier al

bateriei mele, tocmai în partea cea mai grea a instrucției de artilerie? Care e oare comandantul, care răspunzător material și moral de starea și instrucția bateriei sale, de care l' doare inima și punga, să voiască ași sacrifica pe cei mai buni ai săi soldați, spre a l' lăsa plocon noii baterii, ușurând grijele noului comandant și luând cu sine bracerile? Se cere prea multă dezinteresare și conștiință, de la acela tocmai, care e mai mult interesat.

De sigur dar că cei 21 din decizie, vor fi acei 21 mai tâmpii, bolnavi greu, sau poate și lipsă la apel, ce vor fi având bateriile. Cine mă poate opri? un control al comandantului regimentului, în astă privință, e imposibil; el neputând cunoaște aptitudinea fie-cărui soldat, de la reședința chiar, dară încă din bateriile detașate la sute de kilometre.

Totul atârână deci, de la reaua voință a vechiului comandant, care își va alege oamenii, și plecând va putea și el zice: «Duce mine, foc și pară».

Predările și primirile, și mai ales ale furajului, va pierde un timp îndelungat, și cât de greu nu vine unui comandant, a ști că lasă pe altul să predea în lipsa lui, el, care e personal răspunzător, neputând sta să predea. Aci se vede încă avantajul unei scrieri ale mele relativă la depozitele centrale de furaj, pe garnizone.

Dară ceia ce este mai mult, e că adesea nu e la baterie de cât un singur oficer, comandantul. Cine rămîne a preda, și cine va pleca, potrivit ordinului, cu bateria, în acest caz? Cine va instrui apoi, bateria nou venită, străină serviciului, cu totul, atât trupa, cât și oficerii și cari vor trebui, abea atunci, să stea să învețe, în loc de a apăra orașul. E un obicei, în oastea noastră a se zice în ast caz: «Popa Ursu». Da, bietul popa Ursu va pleca cu bateria, el va rămâne cu predarea furajului, cazărmei, pompelor, el va rămâne cu cei 21, din cari nu vei putea forma un singur instructor, și tot el va instrui și bateria nou venită, în serviciul de incendiu. Nu ne rămâne deci, de cât să ce-

rem cu împrumut, vre-un sergent, care să ne învețe pe noi pompieria, ca pe trenari conducerea.

Zisa decizie, nu numai nu a terminat cu starea de înapoiere în care se află bateriile în instrucția de artilerie, dară încă, va dezorganiza cu desăvârșire serviciul de pompieri, fără vre-o îmbunătățire reală; căci la declararea războiului, tot cele 18 baterii nu vor putea pleca, și bateriile nefiind întrunite, tot instrucție necompletă va fi.

Pleca-vom oare în război, numai cu $\frac{1}{2}$ artilerie? Organizația ne-o impune. Repet cele ce am scris în broșura mea din 1886, tunarul trebuie să fie liber de ori-ce altă ocupație, ce l'ar împiedeca de a-și urma instrucția sa, și a fi gata a se mobiliza și pleca de îndată ce s'ar declara războiul, iară pompierii de azi, trebuiesc să numai aibă tun, pentru a se putea ocupa cu folos de pompă. Întru cât privește caii, ei abea ajung a înhăma tunurile, de oare-ce efectivul bugetar de 50 cai, al unei baterii montate sau și de pompieri, este cele mai adese ori redus la 40, de nu și mai puțin, și nouă ne trebuiesc 36 cai numai de înhămat la tunuri; apoi cai de trompeți, de șefi de tun, cai de rezervă pentru înlocuirea celor bolnavi, fără a mai vorbi de cele alte trăsuri, pentru cari ne vom pune în cheltuială spre a le duce cu trenul și vaporul, deși pompierii actuali, sânt creați numai pentru economie. Ce cai se vor lăsa dar pentru serviciul pompelor, căci chiar decizia prevede?

De sigur că se vor desorganiza regimentele spre a le completa, sau se vor face transporturi succesive; iară statul, va spori numai cheltuelile, fără vre-un folos, pierzând și artileriei, un timp prețios pentru instrucție.

Să ved acum dacă *propunerea mea de a da trenului, — ce are în sarcină numai conducerea trásurilor, comună lui, artileriei și chiar și pompierilor —, serviciul de incendii, deșinsărcinînd de ast serviciu, pe cele 18 baterii actuale*, cari să-și vază de serviciul lor, destul de greu, ar putea fi aplicată, fără sporiri mari de cheltueli. Pentru aceasta voi cerceta câte baterii s'ar putea forma, scoțîn-

du-se de la pompieri cele actuale, numai cu sumele pe cari le ia statul de la comune și cele ce ne-ar rămîne desființînd trenul actual, cum și cu caii acestuia. Cele 15 comune, ce au pompieriile ast-fel organizate, plătesc ministerului anual, suma de 733,000 lei, cari cu 131,000 ce se cheltuesc cu trenul de azi, fac 864,000, și, socotind o baterie montată, pe 32,000 lei¹⁾, vom avea un număr de 27 de baterii, din cari scoțînd de la pompieri, pe cele 18 actuale, ne rămîne un prisos de 9 baterii, cari vor forma pompieriele a 9 din aceste comune; rămîind ca statul care deschide punga, pentru a face frumoase clădiri și cetăți, cheltuind zeci și chiar sute de milioane, să sacrifice și suma de 288,000 la mult 300,000 lei, un spor de nimic, când e mai ales vorba de a avea cu ce și apăra acele atât de scumpe cetăți și chiar clădiri. Tot îi va rămîne un câștig de 400,000 la 500,000 lei, și încă s'ar putea micșora efectivele trenului-pompieri, lăsîndu-se numai de 75 oameni și chiar și numai 40 cai; putînd încă în mod folositor, atât pentru comune cât și pentru stat, impune acest sistem și comunelor ce nu l-au încă¹⁾.

Dacă acum am deschide bugetul, la efectivul trenului, am găsi 452 cai, cari împărțiți la 50, câți are o baterie montată, ne va da asemenea 9 baterii. Așa dar, rămîne a se cheltui, dupe cum arătaiu deja, numai banii necesari creării a mult 9 pompierii, căroro le-am putea încă reduce și efectivul.

Să nu se uite că prin ast sistem, s'ar face o dreptate comunelor, care suportă singure cheltuelile, și pe cari în schimb, le lăsăm azi, pradă focului, cu 21 tâmpiți permanenți, și cu o adunătură de oameni nou veniți,

¹⁾ O baterie montată, ține pe stat, anual, de la 32,000 pînă la mult 35,000 lei; deci nu e nici o comună care să nu suporte întreagă cheltuiala. Se vede că pentru aceasta ele sufer mai mult.

¹⁾ Dacă insist a se aplica sistemul și comunelor ce nu l'au, este pentru faptul necontestat că disciplina pompierilor militari, e mai mare ca a celor comunali și că economia este cu mult mai mare, probă alocația de 1.20 de cal, ce pompierii comunali din Constanta plătesc, pe cînd nici o garnizonă a țării, nu a trecut de 0.90 de cal. Apoi soldatul e mai ieftin de cît civilul, și în fine, soldatul nu va fi nici odată grevist,

fără cunoștință de acest serviciu; iară statul, ar avea artileria bine instruită și tot d'auna gata, ar poseda bune coloane de muniții, și o rezervă de buni conducători pentru artilerie, procurând încă și depozite de rezervă artileriei, unde s'ar instrui recruții, în caz de război; trăgînd și un profit în timp de pace, prin cărăturile diverselor garnizoane, cari s'ar face numai cu furgoanele trenului, în loc de a se mai face cu căruțași particulari.

Locotenent A. G. Orleanu
oficer de Artilerie.

MIRON COSTIN

SCHIȚĂ
asupra

Timpului, vieții și operelor sale

Limba și stilul lui Miron Costin
(Urmare)

Figura cea mai obicinuită la Costin este *comparațiunea*, figura cea mai necesară ca mod intuitiv de espunere—și în același timp și cea mai naturală. Ea este cea mai producătoare de frumusețe, dacă are cine s'o mânuiască; dar este și cea mai periculoasă, mai ales când un scriitor neîndestul de abil o va întrebuița cu abuz. Eminescu de pildă în «singurătate», zice:

Stoluri stoluri trec prin minte
Dulci iluzii; amintiri
Tîrîtoase încot ea grieri
Printre negre, vechi zidiri;
Sau cad grele, mângăioase
Și se sfarmă 'n-suflet trist,
Cum în picuri cade ceara
La picioarele lui Crist ²⁾

Câtă frumusețe în aceste două comparațiuni! Mai ales în cea din urmă. Par'că vezi crucea în mijlocul bisericeii în joiea patimilor, împodobită de lumînări și ceara scurgându-se pe ele, prelingându-se încetinel și apoi pic! pic! la piciorul crucii.

Pe cât sunt de frumoase comparațiunile unui Eminescu, pe atât sunt de ridicule când se fac de poeți de gloată, cum e asta:

Ca și luna ce lucește
Pe un cer de tot senin
A mea inimă citește
P'a ta buză al meu destîn ³⁾,

Sau asta:

Precum foaie îngălbenită
Sovăiește 'n-al ei sbor,
Șoapla mea neauzită
Ți se plânge d'al meu dor ⁴⁾.

Intru ce s'ar fi potrivit aceste două lucruri, greu e de ghicit.

Să ne întoarcem însă la Costin, căci acest subiect—comparațiunea—cerînd un studiu mai pe lung, ne ar târâ prea departe.

El face comparațiuni neccagerate și foarte frumoase; ele sunt în mare parte podoaba stilului lui. Să luăm în treacăt, un exemplu: «Precum copacii cei mai nalți, mai multe vi-fore și mai mari sprijinesc, așa și Moisei «Vodă 'i-au scornit că va să fugă în țara «leșască.....» ⁵⁾.

Se luăm încă vre-o câte-va. «Precum mun-«ții cei înalți și malurile cele înalte, când se năruesc de vre o parte, pe cât sunt mai «inalți, pre atâta și durât fac mai mare când «se pornesc, și copacii cei mai înalți mai «mare sunet fac când se oboară;—așa și ca-«sele cele înalte și întemeiate cu îndelungate «vremi, cu mare risipă purced la cădere când «cad. Intr'acela chip și casa lui Vasile Vodă.» ⁶⁾

În alt loc zice: «Ce, precum florile și «toată verdeața pământului staū *ovelite* ⁷⁾ și «împiedecate de receala brumei căzută fără «vreme și apoi după lină căldură a soarelui «vin iar la hire si la frumusețile sale cele «d'intîi;—așa și țara, după greutatea ce erau «la Radu Vodă, au venit fără zăbavă la hi-«rea sa și până la anul s'a umplut de oa-«menii și de tot bilșugul.» ⁸⁾

Ași putea se înmulțesc exemplele, dar așa lungi prea mult și apoi cred că acestea sunt de ajuns pentru ași face cineva o idee oarecare generală despre această calitate stilistică a lui Costin.

Intrebuițarea *pleonasmului* ⁹⁾, figură atât de frecventă în literatura poporană, este iarăși una din caracteristicile stilului lui Cos-

⁴⁾ Idem pag. 180. No. 29 *Dorul* de A. Blarenberg.

⁵⁾ Op. cit. pag. 291. Cap. XII.

⁶⁾ Idem pag. 322. Cap. XV, paragr. 4.

⁷⁾ Ofilite.

⁸⁾ Idem cap. XI. pag. 289.

⁹⁾ Pleonasmu va să zică supraabundantă de vorbe adică punerea mai multor vorbe de cât e necesar pentru înțelesul frazei.

²⁾ Poezii Eminescu. Ediția II. „Singurătate“ pag. 2.

³⁾ *Dorul* pag. 179, No. 28 *Te iubesc*. de I. M. Costache.

tin. Pleonasmul de altmintrelea intră în fundamentul limbii noastre. Așa, de pildă, întrebuințarea pronumelor lor este totdeauna pleonastică. Se zice: *mie mi se cuvine, ție ți se cade, lui i se potrivește*, când corect ar fi: *mie se cuvine, ție se cade, lui se potrivește*, căci *mi* nu este de cât prescurtarea lui *mie*. Asemenea se zice în vorbirea obicinuită: *am văzut cu ochii miei*, când «*am văzut*» este destul, căci nu pot vedea *eū* de cât *cu ochii* și de cât *cu ochii miei*. Tot așa: *am auzit cu urechele mele*, ș. a. Deși gramatica combate, ca un defect de stil, pleonasmii, totuși această figură produce adesea frumuseți stilistice, dă energie, îi dă mai multă viață. Așa de pildă în poezia poporană, Ștefan Vodă răspunde mamei lui Corbea, zicând:

Lui Corbea, pecesluit,
Fată mare Ți-am găsit
Și-o chiamă, babo, pe nume,
Jupâneasa Carpena,
Adusă din Slatina,
Numai din topor cioplită
Și din bardă bărduită.¹⁾

Iată un pleonasm foarte frumos.

Tot în balada aceasta:

Ștefan Vodă Ți-asculta
Și poruncă porunca²⁾.

Și câte alte exemple de felul acesta!

La Costin găsim pleonasmul foarte des și adesea cu mult succes.

Zice la un loc: «*cu grea rană rănit*» «*Ardeleanul la inimă...*» Aceasta e într'adevăr o frumusețe retorică, pentru-că ne dă oarecum un efect îndoit, prin repetirea aceleiași idei, care trebuie să ne atingă. Altădată iar: «*s'aū gătit cu mare gătire*» și a. m. d. Or: «*Gonit-aū gonașii pe Vasile Vodă...*»

Materializațiunea imaginilor și concretizarea ideilor abstracte sau metafora e o calitate care Ți-face stilul dulce și poetic. În literatura noastră poporană abundează foarte mult metafora. Fuga, de pildă, e înfățișată prin:

Așterne-te drumului
Ca și iarba câmpului
La suflarea vântului.

¹⁾ Balada „Corbea” în conferința d-lui Teodorescu G. Dem. cu titlul: *Petrea Creșul Șolcan, lăutarul Brăilei* în 1884. pag. 87.

²⁾ Idem. pg. 102.

sau:

Și fugia, mare, fugia
Văile se limpeșia.

Puterea unui glas e arătată prin:

Codrii verzi c'or răsuna
Munții s'or cutremura,
Malurile s'or surpa.

Transmisiunea ereditară va fi concretizată în ecpresiea: *Ce naște din pisică șoareci mănâncă* sau: *Așchia nu cade departe de trunchiū.*

Rolul inițiativei individuale în viața omească ecpresiat prin: *Cum îți vei așterne, așa vei dormi.*

Și așa cu o sumă de idei mai mult sau mai puțin abstracte, cari sunt luate prin o ecpresie concretă, materială.

Această tendință, atât de adânc imprimată în literatura norodului, se găsește foarte des, după cum spuseiū, în scrierile lui Costin.

De pildă, ca să ecpresime năzuința unei țări a cuprinde pe alta, zice «*Cască* asupra «*Ardealului s'al cuprinză*»³⁾.» Această figură este foarte frumoasă, căci materializează într'un mod foarte pipăit ideea. Par'că vezi gura mare a unui leū, de pildă, căscată asupra vre unui animal mic pe care stă gata să'l înghiță.

Ca să ecpresime că un domn nu stă în ne-lucrare, zice: «*Nu dormia Ieremiea Vodă*»⁴⁾.

Dupe dēnsul, un om care nu știe să asculte de un sfat bun este: «*fără creieri*»⁵⁾.

Venirea pe tron o metaforizează zicând: «*s'aū așezat la Domnie*»⁶⁾. Reduce dar toată formalitatea ridicării unui domn la o simplă ședere, ca și cum s'ar așeza pe scaun; ne arată o parte a totulū, care ne deslușește însă ideea îndestul.

O învingere parțială a unei oști o caracterizează ast-fel: «*aū rupt Turcii o bucată*» «*mare din tabăra leșească*»⁷⁾. Imaginea e cât se poate de vie și de frumoasă. Îți reprezintă acea tabără ca o pânză sau ceva analog din care Turcii rup o bucată. Par'că vezi ghiarele celui ce rupe și bucata desprinzēndu-se într'o parte.

³⁾ Pag. 253 Cap. II paragr. 2.

⁴⁾ pag. 251 C. II.

⁵⁾ pag. 266 C. VI.

⁶⁾ pag. 268 C. VII.

⁷⁾ Pag. 274, Cap. VII—4.

O metaforă de același fel este următoarea «*aū împins pre toată oastea aceea de «pre lângă puști⁸⁾»*».

Ca să ne spuie că un domn sta rău cu boierii, zice: «Nice într'un chip *sē amistu-
«tască* Alecsandru Vodă fapta boierilor n'aū
«putut⁹⁾». Și aceasta e foarte sensibilă, căci,
după cum o mâncare rea, neplăcută, nu poți
s'o digerezi, ast-fel, nu poate să'ți placă
niște oameni ce ți aū făcut rău sau ești în
vrăsmășie cu ei. Această metaforă e foarte
obiceiuită și azi în stilul familiar.

(Va urma).

Gheorghe Adamescu.

CIOCOII VECHI ȘI NOUI

SAU

CE NAȘTE DIN PISICA ȘOARECII MĂNÂNCĂ

ROMAN ORIGINAL

de

Nicolae M. Philimon

(Urmare)

Acest flagel inventat de Satan, ca să peardă
pe om prin femeia, deși se introdusese în
țară la noi de către fanarioți, cu scop de a
ne face să perdem simplitatea și viața cea
aspră, ce ne da tăria de caracter; dar el
fiind foarte costisitor, se întinsese numai în
clasele cele avute, iar poporul de jos rămă-
sesse neatins. Dar invasiunile, ce neîncetat
călcără țara, introduseră cu încetul manu-
factura Europeană, care se compune în mare
parte, din diamante și aurării false, precum
și din postavuri și mătăsării arse, cu care
neguțatorii cei fără conștiință înșelau și să-
răceau norodul¹⁾.

⁸⁾ Pag. 279. C. VIII—2.

⁹⁾ Pag. 293. C. XII—2.

¹⁾ Că luxul a corupt în mare parte societatea noas-
tră, numai este îndoială. Dovadă la aceasta, dăm or-
dinul Principelui Alecsandru Moruz dat către marele
Cămarăș, prin care oprește pe neguțatorii de a mai
aduce, flude, lino, mătăsării și alte obiecte de lux,
căci aduc vătămăre și sărăcia norodului. Iată a:el
ordin Domnesc:

*Io Alessandru Constantin Moruz, Voevod și Domn
țerei Românești*

Dum. vel. Cămarășiu, primind Domnescul nostru
pitac, să chemi pe toți lipscanii la Cămară, și să le

Răul acesta merse crescând neîncetat, iar
în timpii lui Caragea ajunsese la culme. Luxul
acum își avea proseliții săi în toate clasele
societății: femeile numai visaū de cât dia-
manticale, stofe de mătase și alte secături
de acestea, pentru care erau în stare a sa-
crifica tot.

Deschiderea clubului de la Cișmeaoa Ro-
șie, și prefacerea lui-mai în urmă în sală
de theatru, dete o întindere și mai mare
luxului. Toată societatea dorea să vadă tra-
gediile și operile germane reprezentate de
Gherghe. Nu era familie în care să nu se
vorbească despre theatru, și mai cu seamă
despre găteala cucoanelor. Femeile își mar-
tirisaū bărbaiții, iar junele și junii pe părinții
lor, ca să le cumpere vestminte noi, diamate
și parfumării. În darn se opunea bietul *ca-
lemgiū* la pretențiunile femeii sale, în darn
îi repeta de o mie de ori, că dintr'o leafă
de cincî-zeci lei pe lună¹⁾ nu poate să ție
greutățile familiei și să facă și lux, căci fe-
meia punea mâinile în solduri și îi respun-
dea prin aceste cuvinte: — «Calicule! dacă
n'ai stare, de ce te ai însurat? să'mi faci
rochia de *malteț*, și să'mi cumperi șal și
cercei de Lipsca, auzi tu? C'apoī îmi fac
eu..... Înțelesu-m'ai?

Neorocitul soț tăcea și privea cu sufle-
tul plin de întristare pe soția sa, îmbrăcată

dăi porunca domniei mele pentru flude și linaș, sa-
detica în cusături și în basmale, ce sunt lucruri
carî pricinuesc o cheltuială zadarnică și o atingere
de obște; ca câte dintr'acestea se află acum la pră-
văliile lor, acelea numai să și le vînză nepopriți, iar
de aci înainte să știe că fără de a avea voiă să le
deschidă și să le vîndă, se va pecetlui, și făcându-se
zapt la Cămara Demnească se va scoate din țara
domniei mele afară, și mai mult nu vor fi îngăduiți
a le deschide și vinde aici. Drept cea ea să nu aibă
pricină de îndreptare că n'aū știut, să le arăți po-
runca Domniei mele hotărîtoare ca să o știe; așijderea
să arăți dumneata porunca aceasta la vel Vameș al
Carvasarali ca de acum înainte ori câte de acest
fel, numite mai sus lucruri zadarnice, va găsi între
mărfurile ce aduc lipscanii, pecetluindu-le de față
cu stăpănu așelei mărfi, să le trimiță la Cămara Dom-
niei mele. Și însumi eu Domnul am poruncit.

1794 Martie 11.

(După Condica Arhivei cu No 112 roșu, foaia 219
verso).

¹⁾ Șeful de masă pe atunci se plătea lei 50 pe lună
și și scutea via din vinăriciū și individul său de po-
vezi și angarii; plătea încă la primirea ordinului de
orînduire lei 5, sub numire de havaet (Condica ar-
chivei No. 121 foaia 20—26 roșie).

întocmai ca cele d'ânteiu cucoane, fără să-și aducă aminte că a contribuit cât de puțin la strălucitul lux al soției sale.

Într'o seară Postelaicul Andronache, în contra obiceiului său, se afla acasă la dânsul. El ședea pe o sofa fumându-și ciubucul cu o flegmă demnă de un *osmanliu* și vorbea din când în când cu Păturică.

— «Așa, Dinule draga, zicea el, să ne mai măsurăm cheltuelile că nu mergem bine. Ce D-zeu! Eū câștig pe tot anul aproape la patru sute pungă de bani, și cu toate acestea vii neîncetat de'mi spuī că n'avem bani și mă silești să fac împrumutări».

— «Foarte bine te-ai gândit milostive cucoane, numai este cam târziu. Datoriile s'au mărit foarte mult prin neplata dobânzilor; Costea Chioru vine în toate zilele de'mi cere dobânda și capetele; grămăticul lui Baron Meitani asemenea, fără a mai adăoga, că de multe ori întâmpin cheltuelile curții din mica mea lefșoară de *calengiu*, pe care m'ai dat-o *blagorodnicia* voastră».

— «Dar bine Dinule, îmi aduc aminte că chiar în luna trecută am câștigat peste o sută pungi de bani de la slujbele ce am dat la unii alții prin mijlocirea mea; ce s'au făcut acești bani?»

— «S'au cheltuit toți, milostive cocoane.

— «Ei bine, pe ce? fă-mă să înțeleg.

— «Asta este foarte cu puțință; să adun catastiful să vezi.

Ciocoiful se pogorî jos în camera lui și se întoarse într'o clipă ținând în mână o carte mai mult lungă de cât lată, pe care deschizând-o, citi cu o manieră cancelarică:

*Catastih de desolipsie*¹⁾ al casei Dumnealui Marelui Postelnic Andronache Tusaluc.

Létul 1818, Septembre 1

Talere	Bani	Priimiți.
20,000	—	De la șapte ispravnicī ce au luat pitacete din mâna mea.
6,585	—	Ipac de la alte husmeturī date prin mine.
3,567	—	Ipac de la nooi cāpitanī de poteră, ceși au luat pitacul tot prin mine.

¹⁾ De dare saū luare.

Talere	Bani	
8,600	—	Arenda moșiei <i>Plânsurile</i> pe leatu 1818.
1,250	90	Ipac de vînzarea a 2,500 vedre vin, vadra pe bani șease-zeci.
2,500	—	Din vînzarea pădurei de pe moșia <i>Chinuelile</i> .
3,500	—	De la igumeni pentru volnicii și alte <i>madele</i> .
2,000	—	De la episcopul Râmnicului pentru prefacerea unui zapis de datorie.
1,700	—	Ipac de la episcopul Buzău.
297	30	De la două nemți ca să aibă voe a juca pe la bălciuri: <i>la o para cincī</i> ²⁾ .
50,000	—	Fac peste tot primiriile.

Cheltuiți pe leatul 1818.

Talere	Bani	
3,680	—	Cheltuiala cuiinī, care se vede trecută condei în catastihul Stolnicului.
1,560	—	Lemne pentru iarna trecută.
800	—	Cărbuni.
600	—	Fîn și orz.
380	—	Imbrăcăminteă țiganilor.
1,800	—	Facerea unui han la moșia <i>Chinuelile</i> .
400	—	Dregerea <i>butcei</i> și a <i>rădvanelor</i> .
15,000	—	La două ziafete, unul la sf. Andrei și unul la sf. Vasile.
12,500	—	Dați giuvaergiuului pentru diadema de diamant și alte ginvaeriale date cucoanei Duduchi la sf. Andrei.
1,000	—	Chiria caselor cucoani Duduchi.
250	—	Ipac simbria slugilor dumneaei.
3,000	—	Ipac simbria arnăuților.
8,000	—	<i>Giuaeruri</i> , blane de <i>samur</i> , <i>ca-com</i> și de <i>belchiță</i> , <i>icumășuri</i> de rochi cocoani Duduchi de sfântul Vasile.

²⁾ Jocul Rolinei, pe care poporul nostru îl numia „la o para cincī” și „baba rusu te îmbracă, baba rusu te desbracă”.

Talere	Bani
250	— Dați iamacilor și calemgiilor ce au venit cu Crăciunul Domnesc ¹⁾
250	— Dați meterhanelii, idicliilor, fus-tașilor și altor tagme de slujitori bacșiș de sf. Vasile.
19,380	— Dați blagorodniciei voastre pentru buzunar în mai multe rënduri.
1,200	— Simbriele slugilor casei.
200	— Bacșișul lor de sf. Vasile.
66,670	— Fac cheltuiți.
50,000	— Se scad primiți.
16,670	— Cheltuiți mai mult și cari s'au luat cu dobândă de la Costea Chiorul.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE

A apărut:

La Revue Litteraire et Artistique, sub direcțiunea d-lui Jean Berge; apare la Paris, la 10 și la 25 ale fiecărei luni. Prețul abonamentului pe an: 17 fr. și 50 bani.

Administrația: 14, rue des Jonneurs, Paris.

George Crețeanu conferință de d. Al. I Șonțu, cu o prefață de d. G. Missail.

Dictionnaire de La Santé, de doctorul P. Bonami. Aă apărut serfile: 20, 21, 22 și 23 și a ajuns până la litera P.—Acest dicționar e trebuincios tutulor familiilor. Volumul întreg, conținând peste o mie pagini, și 600 gravuri; se vinde cu prețul de 15 lei în aur.. Se poate comanda și prin administrația acestei reviste.

CORRESPONDENȚA NOASTRA

- D-nul *D-r Leon Balasinovič, jud. Dorohov.*—Sunt trei ani de când vă așteptăm!
- " *Crisocoides, Braila.*—Trimiteți abenamentul!
- " *Const. Paichides, Vlașca.*—In curând vom trimite procură pentru judecătoria ocolului de care depindeți.
- " *Locot. Al. O., Focșani.*—Nu putem pune numărul de ordine. Pentru noi n'are nici-o rațiune d'a fi. Pentru cartoanele D-vs- e alt-ceva.
- " *Căp. C. S., Urlați.*—Până când cu somnul Muzei?
- D-ler *Abonați, în Tară.*—Trimiteți abonamentul, altfel, stăm de vorbă prin corespondență.

¹⁾ După obiceiul de pe atunci, condicării și logofeteii de Divan se duceau cu crăciunul la domnitor și pe la toți boerii cei mari.

De arendat moșia *Lopadina* sau *Valea Dulce*, din plasa Podgoriei, județul Prahova, în apropiere de Ploești. Are pe dânsa han, moară, casă de locuit, loc orabil, vii și liveade cu pruni.

Doritori se pot adresa ori-când la adminisrația acestei reviste.

CROMOGRAFUL-ALB

Este un aparat cu care se pôte tipări ori-ce scriere necesită a se reproduce în mai multe exemplare. Pôte tipări circulări, anunțuri, programe, etichete, conturi, facturi, adrese, buletine, planuri, desemnuri, Cărți de vizită și ori-ce alte scrieri, fără nici o greutate și în cele mai eține condițiuni, așa în cât nu mai e nevoie să alerge cine-va la tipografie, de cât pentru lucrări eminate de mare tiragiū. Este indispensabil tutulor cancelariilor publice și particulare, posedând deja de la cele mai multe autorități certificate de mulțumire. Se recomandă mai ales d-lor comercianți, ingineri și direcțiunilor de școli, care, în lipsă do copisti pot găsi mari avantaje în Cromograful-Alb.

Cromograful-Alb — producțiune română, cel mai perfecționat din câte s'au inventat,—se poate efectua în ori-ce mărime, dupe comandă, și se trimite, imediat după primirea costului, în ori-ce localitate a țerei.

PREȚUL FORMATELOR

Format No. 1 în mărime de o colă de hârtie: 18 Lei

" " 2 " " " 1/2 " " " 10 "

" " 3 " " " 1/4 " " " 5 "

Un kilo pastă de rezervă, păstrată în cutie: 5 "

O sticlută de cernelă chimică violetă . . . 80 b.

O sticlută de cernelă chimică colorată . . . 1 leu

Sunt cerneluri de toate culorile: verde, galben, roșu, albastru, negru, etc. a câte un leu sticluta. Se pôte imprima cu ele ori-ce desemnuri în culori, mai ales hărți și planuri.

Pastă de rezervă nu se vinde de cât cumpărătorilor vre-unea din formatele No. 1 sau No. 2.

DEPOSITUL. Numai la *Administr. Revistei*

Literare, Strada Regală No. 4, București.

unde se trimit direct comande și banii.

Cine primește două numere consecutive din **Revista Literară**, se consideră ca abonată, și prin urmare este rugat a înainta costul abonării la administrațiune.

Persoanele cari nu doresc a se abona, sunt rugate a înapoia numerile imediat la primirea lor, căci la cas contrariu li se va pretinde plata lor.

Administrația.